

پیک یلدا

"ویژه نامه جشن شب یلدا"

کاری از: انجمن دوستداران و حافظان خشت خام
جمعیت یادگار

سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری استان یزد
فعالان انجمن ها و علاقه مندان میراث کهن یزد

آدرس انجمن: یزد- خیابان امام خمینی- بافت تاریخی- (فهادان) جنب موزه سکه حیدرزاده -
روبرو پلیس توریست- خانه راس الحسینی

شماره های تماس: ۰۹۱۳۳۵۱۲۷۸۵--۰۹۱۳۱۵۳۲۶۵۷

تلفکس: ۰۳۵۱-۷۲۴۱۱۴۰

درگاه اینترنتی و مجازی انجمن: www.kheshetakham.blogfa.com

سلام به بلندای ایران زمین

(سرزمین مقدس اندیشه ها - باورها و میراث ماندگار)

ضور شما را در جشن شب یلدا نیز مقدم به شما و خانواده متترم تبریک گفته عناوین برنامه به شرح ذیل می باشد:

شروع برنامه ۱۸ الی ۲۱

عنوان برنامه

سخنران آقای عبدالعظیم پویا

درباره یلدا

سخنران آقای حسین مسرت

فرهنگ و آئینهای یزدی

موسیقی سنتی یزد

موسیقی سنتی ایرانی

تک نوازی

شاهنامه خوانی

"درباره شب یلدا بهتر بدانیم"

تاریخچه شب یلدا

یلدا و جشنهای مربوطه که در این شب برگزار می شود، یک سنت باستانی است. یلدا یک جشن آریایی است و پیروان میتراپیسم آن را از هزاران سال پیش در ایران برگزار می کرده اند. یلدا روز تولد میترا یا مهر است. این جشن به اندازه زمانی که مردم فصول را تعیین کردند کهن است.

شرق شناسان و مورخان متفق القولند که ایرانیان شب یلدا آخرین شب پاییز و آذر ماه را که درازترین و تاریک ترین شب در طول سال است تا سپیده دم بیدار می مانند، در کنار یکدیگر خود را سرگرم می کنند تا اندوه غیبت خورشید و تاریکی و سردی روحیه آنان را تضعیف نکند و با به روشنی گراییدن آسمان (حصول اطمینان از بازگشت خورشید در پی یک شب طولانی و سیاه که تولد تازه آن عنوان شده است) به رختخواب روند و لختی بیابند.

مراسم شب یلدا (شب چله) از طریق ایران به قلمرو رومیان راه یافت و جشن «ساتورن» خوانده می شد. جشن ساتورن پس از مسیحی شدن رومی ها هم اعتبار خود را از دست نداد و ادامه یافت که در همان نخستین سده آزاد شدن پیروی از مسیحیت در میان رومیان، با تصویب رئیس وقت کلیسا، کریسمس (مراسم میلاد مسیح) را قرار دادند که چهار روز و در سال های کیبسه سه روز بیشتر از یلدا فاصله ندارد و مفهوم هر دو واژه هم یکی است. از آن پس این دو میلاد تقریباً با هم برگزار می شده اند.

آراستن سرو و کاج در کریسمس هم از ایران باستان اقتباس شده است، زیرا ایرانیان به این دو درخت مخصوصاً سرو به چشم مظهر مقاومت در برابر تاریکی و سرما می نگریستند و در خور روز؛ در برابر سرو می ایستادند و عهد می کردند که تا سال بعد یک نهال سرو دیگر کشت کنند.

پیشتر، ایرانیان (مردم سراسر ایران زمین) روز پس از شب یلدا (یکم دی ماه) را خور روز و دی گان؛ می خواندند و به استراحت می پرداختند و تعطیل عمومی بود. در این روز عمدتاً به این لحاظ از کار دست می کشیدند که نمی خواستند احیاناً مرتکب بدی کردن شوند که میتراپیسم ارتکاب هر کار بد کوچک را در روز تولد خورشید گناهی بسیار بزرگ می شمرد. هرمان هیرت، زبان شناس بزرگ آلمان که گرامر تطبیقی زبان های آریایی را نوشته است که پارسی از جمله این زبان ها است نظر داده که دی- به معنای روز- به این دلیل بر این ماه ایرانی گذارده شده که ماه تولد دوباره خورشید است. باید دانست که انگلیسی یک زبان گرماییک (خانواده زبانهای آلمانی) و از خانواده بزرگ تر زبان های آریایی (آرین) است. هرمان هیرت در آستانه دی گان به دنیا آمده بود و به زادروز خود که مصادف با تولد دوباره خورشید بود، مباحث بسیار می کرد.

فردوسی به استناد منابع خود، یلدا و خور روز، را به هوشنگ از شاهان پیشدادی ایران (کیانیان که

از سیستان پارس برخاسته بودند) نسبت داده و در این زمینه از جمله گفته است:

که ما را ز دین بهی ننگ نیست
به گیتی، به از دین هوشنگ نیست
همه راه داد است و آیین مهر
نظر کردن اندر شمار سپهر

آداب شب یلدا

آداب شب یلدا در طول زمان تغییر نکرده و ایرانیان در این شب، باقیمانده میوه هایی را که انبار کرده اند و خشکبار و تنقلات می خورند و دور هم گرد هیزم افروخته و بخاری روشن می نشینند تا سپیده دم بشارت شکست تاریکی و ظلمت و آمدن روشنایی و گرمی (در ایران باستان، از میان نرفتن و زنده بودن خورشید که بدون آن حیات نخواهد بود) را بدهد، زیرا که به زعم آنان در این شب، تاریکی و سیاهی در اوج خود است. آیین شب یلدا یا شب چله، خوردن آجیل مخصوص، هندوانه، انار و شیرینی و میوه های گوناگون است که همه جنبه نمادی دارند و نشانه برکت، تندرستی، فراوانی و شادکامی هستند. در این شب هم مثل جشن تیرگان، فال گرفتن از کتاب حافظ مرسوم است. حاضران با انتخاب و شکستن گردو از روی پوکی و یا پری آن، آینده گویی می کنند.

یکی از آیین های شب یلدا در ایران، تفال با دیوان حافظ است. مردم دیوان اشعار لسان الغیب را با نیت بهروزی و شادکامی می گشایند و فال دل خویش را از او طلب می کنند. در برخی دیگر از نقاط ایران نیز شاهنامه خوانی رواج دارد. نقل خاطرات و قصه گویی پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها نیز یکی از مواردی است که یلدا را برای خانواده ایرانی دلپذیرتر می کند. اما همه این ها ترفندهایی است تا خانواده ها گرد یکدیگر جمع شوند و بلندترین شب سال را با شادی و صفا سحر کنند.

در سراسر ایران زمین، جایی را نمی یابید که خوردن هندوانه در شب یلدا جزو آداب و رسوم آن نباشد. در نقاط مختلف ایران، انواع تنقلات و خوراکی ها به تبع محیط و سبک زندگی مردم منطقه مصرف می شود اما هندوانه میوه ای است که هیچ گاه از قلم نمی افتد، زیرا عده زیادی اعتقاد دارند که اگر مقداری هندوانه در شب چله بخورند در سراسر چله بزرگ و کوچک یعنی زمستانی که در پیش دارند سرما و بیماری بر آنها غلبه نخواهد کرد.

مردم شیراز در شب یلدا به شب زنده داری می پردازند و بعضی نیز بسیاری از دوستان و بستگان خود را دعوت می کنند. آنها در این شب سفره ای می گسترانند که بی شباهت به سفره هفت سین نوروز نیست و در آن آینه و قاب عکس حضرت علی (ع) را جای می دهند. انواع و اقسام آجیل و تنقلاتی چون نخودچی، کشمش، حلوا شکری، رنگینک و خرما و میوه هایی چون انار و به و بخصوص هندوانه خوراکی های این شب را تشکیل می دهند.

در آذربایجان مردم هندوانه چله (چيله قارپوزی) می خورند و باور دارند که با خوردن هندوانه لرز و سوز

و سرما به تن آنها تاثیری ندارد.

در اردبیل رسم است که مردم، چله بزرگ را قسم می دهند که زیاد سخت نگیرد و معمولاً گندم برشته (قورقا) و هندوانه و سبزه و مغز گردو و نخودچی و کشمش می خورند.

در گیلان هندوانه را حتماً فراهم می کنند و معتقدند که هر کس در شب چله هندوانه بخورد در تابستان احساس تشنگی نمی کند و در زمستان سرما را حس نخواهد کرد. «آوکونوس» یکی دیگر از میوه هایی است که در این منطقه در شب یلدا رواج دارد و به روش خاصی تهیه می شود. در فصل پاییز، از گیل خام را در خمه می ریزند، خمه را پر از آب می کنند و کمی نمک هم به آن می افزایند و در خم را می بندند و در گوشه ای خارج از هوای گرم اطاق می گذارند. از گیل سفت و خام، پس از مدتی پخته و آبدار و خوشمزه می شود. آوکونوس از گیل در اغلب خانه های گیلان تا بهار آینده یافت می شود و هر وقت هوس کنند از گیل تر و تازه و پخته و رسیده و خوشمزه را از خم بیرون می آورند و آن را با گلپر و نمک در سینه کش آفتاب می خورند.

واژه یلدا

واژه یلدا، از دوران ساسانیان که متمایل به به کارگیری خط (الفبای از راست به چپ) سریانی شده بودند به کار رفته است. یلدا- همان میلاد به معنای زایش- زاد روز یا تولد است که از آن زبان سامی وارد پارسی شده است. باید دانست که هنوز در بسیاری از نقاط ایران مخصوصاً در جنوب و جنوب خاوری برای نامیدن بلندترین شب سال، به جای شب یلدا از واژه مرکب شب چله استفاده می شود.

خور روز (دی گان)- یکم دی ماه- در ایران باستان در عین حال روز برابری انسان ها بود. در این روز همگان از جمله شاه لباس ساده می پوشیدند تا یکسان به نظر آیند و کسی حق دستور دادن به دیگری را نداشت و کارها داوطلبانه انجام می گرفت، نه تحت امر. در این روز جنگ کردن و خونریزی، حتی کشتن گوسفند و مرغ هم ممنوع بود. این موضوع را نیروهای متخاصم ایرانیان می دانستند و در جبهه ها رعایت می کردند و خونریزی موقتاً قطع می شد و بسیار دیده شده که همین قطع موقت جنگ، به صلح طولانی و صفا انجامیده بود.

ثبت ملی یلدا در تقویم رسمی کشور

بنا به پیشنهاد و پیگیری انجمنهای دوستدار میراث فرهنگی استانی یزد "بلند ترین شب طولانی سال" توسط سازمان میراث فرهنگی و شورای فرهنگ عمومی به ثبت ملی رسیده و نام آن در تقویم ایرانیان ثبت شده است.

عمر شما همچو یلدا طولانی و با عزت باشد.

فراخوان عضویت انجمن دوستداران و حافظان خشت خام

بیانیه ماموریت: انجمن دوستداران و حافظان خشت خام نهادی است که رسالت اصلی آن: معرفی و صیانت از میراث فرهنگی - ملی - معنوی و صنایع دستی - پیوند باورهای ارزشمند گذشته با مردم حال و آینده می باشد.

برنامه های اجرایی مد نظر عبارتند از:

- ۱- معرفی جاذبه ها میراث فرهنگی - صنایع دستی و گردشگری یزد در ابعاد ملی و بین المللی.
- ۲- برگزاری کارگاهها - همایشها معرفی میراث فرهنگی.
- ۳- تشکیل گروه حافظان میراث.
- ۴- انجام فعالیتهای پژوهشی مرتبط با میراث فرهنگی.
- ۵- تولید سی دی مولتی مدیا و برپائی وب سایت اطلاع رسانی و معرفی میراث فرهنگی و گردشگری.
- ۶- معرفی جاذبه های میراث فرهنگی و گردشگری استان به بازدید کنندگان خارجی و داخلی.
- ۷- برپائی مراسم بزرگداشت - شخصیتها - هنرمندان و بزرگان.
- ۸- حمایت و حفاظت از ابنیه تاریخی و میراث معنوی.
- ۹- توسعه و آموزش صنایع دستی.
- ۱۰- برپائی و حضور در نمایشگاهها .
- ۱۱- انجام فعالیتهای فرهنگی اجتماعی جهت رونق و حضور مردم در بافت قدیم.
- ۱۲- کلیه فعالیتهای مرتبط با میراث فرهنگی و گردشگری.
- ۱۳- استفاده از فن آوری اطلاعات و ارتباطات در معرفی، توسعه، حفاظت میراث فرهنگی و گردشگری.

مهمترین اقدامات انجمن تا کنون:

- ✓ اخذ مجوز از سازمان میر فرهنگی صنایع دستی یزد گردشگری کشور
- ✓ برگزاری شب شعر شب گویه های کویر - تیرماه ۱۳۸۶
- ✓ برگزاری شب شعر شب گویه های کویر - تیرماه ۱۳۸۶
- ✓ برگزاری نمایشگاه استاد محمد حسین لاری پور حاوی ۶۰ اثر در خصوص جاذبه های هنری - فرهنگی میراث فرهنگی استان یزد

- ✓ برگزاری نمایشگاه استاد محمد حسین لاری پور حاوی ۶۰ اثر در خصوص جاذبه های هنری - فرهنگی میراث فرهنگی استان یزد
- ✓ برگزاری نمایشگاه کتاب
- ✓ موضع گیری مناسب در خصوص پیدا شدن کاشی های مسجد چهل محراب
- ✓ موضع گیری مناسب در خصوص اظهارات غیر منطقی عضو شورای شهر یزد
- ✓ موضع گیری در خصوص استفاده نامناسب از ظروف شیهای خلف عرف مذهبی توسط مسئولین میراث فرهنگی استان یزد.
- ✓ برپائی مسابقه فیلم و عکس تلفن همراه برای اولین بار با موضوع " یزد از دریچه دوربین " در فروردین ۱۳۸۷
- ✓ برپائی نمایشگاه عرضه محصولات فرهنگی (سی دی - پوستر - کتاب - کارت پستال) مرتبط با یزد در موزه قصر آئینه یزد در فروردین ۱۳۸۷
- ✓ اقدام به تشکیل پرونده جهت ثبت ملی اولین انجمن غیر دولتی دوستدار میراث فرهنگی استان یزد در بعد ملی.
- ✓ پیگیری نظر و انتقاد یک دانشجوی در خصوص بازدید از موزه قصر آئینه یزد.

مدارک مورد نیاز عضویت:

- ۱- تکمیل فرم عضویت شماره ۱ و ۲ و ۳ - کپی شناسنامه یک برگ
- ۴- عکس ۴*۳ دو عدد ۵- کپی کارت ملی یک برگ ۶- کپی مدرک تحصیلی
- ۷- پرداخت مبلغ ۲۰۰۰۰۰ ریال بابت حق عضویت جهت یکسال

توضیح ضروری: لطفاً مدارک خود را بصورت کامل به آدرس پستی: یزد - خیابان امام خمینی بافت تاریخی (فهادان) جنب موزه سکه حیدرزاده خانه راس الحسینی - دفتر انجمن ارسال نمایید.

جهت کسب اطلاعات بیشتر: www.kheshtekham.blogfa.com

شماره تماس: ۰۹۱۳۱۵۳۲۶۵۷ - ۰۹۱۳۳۵۱۲۷۸۵

به پیوست فرم عضویت انجمن دوستداران و حافظان خشت خام تقدیم حضور می گردد. لطفاً در صورت ابراز علاقه مندی مدارک مورد نیاز را به آدرس دفتر انجمن ارسال نمایید.

